

محوطه سازی فضای سبز شهرهای مناطق خشک کشور با بهره‌گیری از المانهای طبیعی باغ شهرهای ایران و کاربست طرحهای نمادین سنتی و اسلیمی منطبق با شرایط بوم شناختی

حسین بتولی

دکترای اکولوژی گیاهی - محقق مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان

منظرسازی فضای سبز و در مفهوم عمومی تر گسترش و توسعه فضای سبز در شهرها و پیرامون شهرها، خاصه در عصر زندگی ماشینی، امر مهمی است که همواره مورد توجه ملتها و دولتها می‌باشد. توسعه زندگی شهرنشینی، افزایش بی رویه جمعیت و گسترش روزافزون آلودگی محیط زیست و سایر عواملی که در تخریب محیط نقش داشته، زندگی بشر را در معرض مخاطره جدی قرار داده و آثار چنین روندی را در جای جای محیط زیست به واقع شاهد هستیم. عظمت معضلات اجتماعی- فرهنگی و زیستی منجر شده که بشر امروزی به اهمیت مسائل زیست محیطی و ضرورت نیاز به فضای سبز پی برده و بکوشد تا محیطی عاری از آلودگی (هوا، آب و...) و فضای سبز سالم ایجاد نماید. قطعاً "مهمترین فعالیتی که در جهت مبارزه با این امر صورت گرفته، ایجاد و توسعه فضای سبز شهری و برون شهری است که علاوه بر زیباسازی محیط زیست، طراوت و شادابی را در محیط به وجود آورد. بدیهی است داشتن محیطی عاری از آلودگی و زیبا، در روحیه، نشاط و انگیزه به کار و فعالیت بی تأثیر نبوده است. از جمله شاخص ترین عوامل مؤثر در چنین مقوله ای، محوطه سازی فضای سبز در درون شهرها، پارکهای محله‌ای و میدانی، منطبق با شرایط اکولوژیک- اقلیمی و اجتماعی و مبتنی بر معیارهای زیباشناختی هر شهر می‌باشد. شهرهای نواحی خشک کشور به دلیل محدودیتهای متعدد زیستی- محیطی و به دلیل معضلات و تنگناهایی که در پیش روی مجریان مسئول در امر زیباسازی شهرها قرار داده، قدری از حساسیت بیشتری برخوردار است. بدون شک با توجه به نیازهای ضروری شهروندان مناطق خشک به ایجاد و توسعه فضای سبز زیبا، و حاکمیت شرایط بوم شناختی و اقلیمی بسیار دشوار، می‌تواند از پتانسیلهای موجود در این نواحی، در راستای تعدیل شرایط نامساعد آب و هوایی و ایجاد محیطی دلپذیر، استفاده بهینه نمایم. جهت نیل به این هدف، رجعت به پیشینه تاریخی و سنتی کشور، پاسخی در خور توجه را به این مقوله خواهیم یافت. نگاهی به باغ شهرهای ایرانی همچون باغ فین کاشان و نحوه شکل‌گیری، تداوم و پایداری آن، می‌تواند الگویی بسیار مطلوب را طراحی و محوطه سازی فضای سبز مناطق خشک را ارائه نماید. در واقع نتیجه خرد و اندیشه گذشتگان را بیان داشته که در بکارگیری المانهای طبیعی همچون گردش طبیعی جریان آب در لا به لای پوشش منجر ایجاد شده، همچنین کاربست قلوه سنگ جهت مفروش نمودن مسیرهای دسترسی و

۱۳۶۶ / چهارمین کنگره علوم باغبانی ایران، آبان ماه ۱۳۸۴

وجود آثار و ابنیه تاریخی، در زیباسازی و چشم نوازی محیط، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اگرچه ایجاد چنین محیطهایی در زندگی ماشینی امروزه، قدری دشوار می‌باشد ولیکن با تکیه بر اجرای طرحهای سستی و اسلیمی نیز می‌توان در زیباسازی میادین، بلوارها، پارکهای محله‌ای، شهرهای بازی نیز سود جست. در مجموعه حاضر که نتایج تلاشهای یک دهه اخیر در زمینه کاربرست گونه‌های گیاهی مقاوم به خشکی و واجد چشم انداز مناسب می‌باشد، سعی شده تا مقاومترین، کم توقع ترین و زیبا ترین گونه‌های درختی، درختچه‌ای و بوته‌ای جهت منظر سازی فضای سبز درون شهری و برون شهری، انتخاب و جهت توصیه به دستگاههای اجرایی معرفی شود.